

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Practica Theologiae Mysticae

Gelen, Victor

Coloniae Agrippinae, 1652

De Operationibvs Svpernaturalibus pro vt in infimo sui in sphaeras, seu dimensiones quasdam diuinas resoluuntur ad ordinatam formationem operationis, seu verbi mystici. Decisio Qvarta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9766

tetn spiritus ingressus, vt in illa tanquam in medio de nouo reales Dei contactus experiatur; ac pro summo seipsum tandem excedens, in spiritu diuino habitaculum ponat, donec aspiret dies, & inclinentur vmbra vicissitudinis, ex diuino in spiritum proprium relapsu: ac in statu Transformationis Spiritu sancto perfusus, deinceps in vitali consortio diuinæ naturæ, omnium fruitionum

summum, medium, & infimum habeat, absque relapsu ad soleitatem propriam, & à Dei fruitione separationem. de spiritali autem profectu, duratione, & transitu à statu vnionis, ad statum Transformationis, accommodatori loco dictum est supra. *b* iam verò consequenter de operationibus supernaturalis modi dicendum erit.

a Cant. 4. b paraph. 8.

DE OPERATIONIBVS SVPER- NATVRALIBVS

PROVT IN INFIMO SVI IN SPHÆ-
RAS, SEV DIMENSIONES QVASDAM DIVINAS
resoluuntur ad ordinatam formationem operationis,
seu verbi mystici.

DECISIO QUARTA

Prosequutionem statuum modi operandi supernaturaliter, vt ad praxin hic peraccommodo loco de operationibus ordinatè dicamus, tantisper se ponere oportebit; & hoc priusquam fiat, singulariter ad praxin obseruandum venit, longè aliud esse, de statu aliquo mystico loqui, illumq; pro vt in actus exercitio contingit explicare: & longè aliud esse, de operationibus, quæ conformiter ad statum, (in quo quisq; fuerit) efformandæ sunt, tractare. status enim est tantum propria dispositio generali quodam modo ad annos perseverans, seu regio quædam mentalis, in qua, & circa quam mysticus, spiritus actiones multo tempore vniformiter vt plurimum, (licet continuò perfectius) instituit: operatio autem est singularis, & quasi momentanea actio, quæ idcirco, quod tam citò perficiatur, nec diu durare possit, aliter, atque aliter pro Hic, & Nunc formari debet:

debet: tamq̄; subtiliter fit, vt ipsemet practicus, (licet benè litteratus) sæpè illam, vel non animaduertat, vel pro voto benè ordinare non valeat. pari modo singulariter ad praxin obseruandum venit, non pro omnibus statibus operationes in particulari tractatu, positas esse; nam omnes status primæ partis, & status priuationis in secunda parte, operationes suas conformes habent positas in ipsis subdiuisionibus, & deductionibus statuum, pro vt ad longum consequenter explicati sunt: at status vnionis, & Transformationis vtriusq̄; modi, cum modo supernaturali procedant, in illisque spiritus mystici dispositus, capax, & appetens sit; vt in absconditis Dei consilietur, & minutissima quæq̄;, ac etiam profunda Dei scrutetur, non in communi; sed in particulari, & ad longum exponere oportuit singulares actiones, pro vt perfectissimè, & ordinatissimè, ad actua-lem diuinam fruitionem incipiendam, continuandam & vsque ad summa quæq̄; perficiendam, necessaria sunt. id quod hucusq̄;, non tam ex volentis, & currentis desiderij negligentia; quam ex miserentis, & gratiam mysticam nondum tam affluenter dantis defectu, fieri non potuit. hoc enim loco, seu cum mysticus sic potest, sicut vult; vt candidè loquamur, (saltem secundum perfectam viuendi rationem) prius videtur mystica vita incipere.

Vt itaq̄; de operationibus particularibus ordinato progressu dicamus, sciendum est; quod cum modi formationis ipsius verbi mystici, seu operationis locutionisue internæ, ad mentis regiones, seu ad sphæras, & dimensiones spiritus, eiusq̄; diffusas actiuitates; sicut species ad genus, & actus perfectus ad imperfectum, quodammodo referri possint; iuxta ordinarium à magis notis, ad minus nota, procedendi modum, deinceps considerandum esse, qualiter ea quæ summo, & indicibili modo circa verba mystica contingunt; in imaginatione, & infimo spiritus, tanquam vestigia, particula, & diuinæ sapientiæ interpretes, in dimensiones quasdam resultent. Et licet, de his ante statum vnionis loqui non inutile fuisset: attamen cum nos ordinem practicum super omnia seruare statuerimus, eo singula collocamus, vbi commodius in exercitio actus, & obseruari, & intelligi solent; contenti suis locis lectorem ad hæc, & similia remississe. Hic itaque dicitur.

l. Quod

- I. Quod effectus doni sapientie, sint vigiliæ mysticæ, & depurati fundi infatigabiles diuine nature communiones.
- II. In statu Transformationis comprimis profunt industria, & articulatae notitiæ, secundum exactum ordinem ad particulares operationes.
- III. Quid sit dimensio mysticæ.
- IV. Sine dimensionis aliqua similitudine, nec verbo, nec scripto quidquam tractari posse de mysticis.
- V. Quod loco phantasiæ apud mysticum sint dimensiones Diuinitatis, scilicet latitudinis, longitudinis, sublimitatis, & profundi.
- VI. Quamdiu sit opus conuersione ad phantasmata.
- VII. De mystico motu circulari recto, & obliquo.
- VIII. Eiusmodi motuum multiplicatione, digeri vsus habitus, ad sequentem perfectius in charitate radicandum, per statum Transformationis, modi ascendenti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quod effectus doni sapientie sint vigiliæ mysticæ, & depurati fundi infatigabiles diuine nature communiones.

Nunc ergo qui a pro consuetudine exercitatos habent sensus, & confortium diuine nature, ceu effectum doni sapientie, vitali afficientia, & perseverantia obtinuerunt; ita ut [Deum b per memoriam audiant, per intelligentiam videant, per affectum amplexentur, & attingant:] hi quoque [in memoria effigiem c quandam æternitatis habent;] [semper d enim, perpetuoque, ac Deiformiter ad Deum, ex quo profluxerunt, aspirant; & semper absque cessatione Deum contemplantur, diligunt, & fruuntur.] sunt enim ipsis interiora ad facilem, & promptam sequelam Spiritus Sancti, vsque ad eam gratia sanata, ut ad nutum adsint, ceu

[prima e principia, quæ sunt naturaliter nota, & absque discursu rationis statim intelliguntur, seu cognoscuntur.]

Apud eiusmodi ergo admodum iucundè sunt illæ vigiliæ mysticæ, ac depurati fundi infatigabiles diuine nature communionis; per quas spirituales illorum oculi, ad instar aquilæ interiores dispositiones, operationes, immisiones, incrementi & decrementi vicissitudines, & quidquid eiusmodi est, acutissimè discernunt: omni tempore comprimis apti, ut in absconditis Dei consiliari possint, reali, & secura spiritualis hominis perspicacitate, diiudicantes omnia; an scilicet sursum, vel deorsum, sinistrorsum, vel dextrorsum, sit eundem, an ad ea quæ anteriora sunt se extendere, an verò eorum, quæ retro sunt, obliuisci debeant. quo ita [bonum f aut malum ex seipsis Dei imitatione iudicantes diuine sint

X x

suauis-

a Hebr. 5. b Richard. l. 4. Cont. c. 15. c S. Bonau. itin. ment. c. 3. d Taul. e S. Thom. opusc. 13. f S. Dion. de Eccl. Hier. c. 4.

suauissimi, iucundissimique odoris, imagines]

Nec verò tantum [vigilijs mysticis Deus a admirabili nouitate animam mouet] quandò à somno liber est; sed etiam subindè cum quiete, & somno sensus ligatos habet. nam [ex parte b illa qua anima à supernis accipit, per somnium non ligatur; imò magis libera redditur, quanto fit à corporalibus curis magis absoluta: & idè ex influenza superni luminis, aliqua de futuris percipere potest dormiens, quæ vigilans scire non potest. ex parte autem illa, qua à corpore recipit, oportet quod ligetur quantum ad vltimum iudicium, & completum, ligatis sensibus, à quibus eius cognitio initium sumit; quamuis eius etiam imaginatio non ligetur, quæ in mente species rerum ei subministrat.] [in cognitione e enim duo sunt consideranda: scilicet receptio, & iudicium de receptis. quantum ad iudicium, potior est vigilantis cognitio, quia est liberum, iudicium dormientis verò ligatum sed quantum ad receptionem, cognitio dormientis est potior; quia quiescentibus sensibus interiores impressiones magis recipiuntur, siue sint ex substantijs separatis, siue ex corporibus cœlestibus. & sic potest intelligi illud Num. 24. de Balaam, qui cadit scilicet dormiendo, & sic aperiuntur oculi eius.] licet ergò quiescat corpus, vigilat tamen animus [qui frequenter d in somnis aut lecta repetit, aut somno

interrupta continuat, aut disposita gerit, aut gerenda pronuntiat.] [homines ergò e dormiètes, & ecclatim patientes, sublimiori quodam modo intelligunt, quia sunt inter tempus, & æternitatem.] [in somno enim ligatis sensibus exterioribus, interiores vires qua, si quietæ ab exteriorum sensuum tumultibus, magis percipere possunt interiores impressiones factas in intellectu, & imaginatione ex illustratione diuina, vel Angelica.] sic etiam mysticus meretur in somno ex libero arbitrio, aequaliter saltem; cum in somnis possit esse liberum arbitrium licet [absque g completo motu;] in quantum ergò inchoatus erit motus, in tantum merebitur; vt etiam b infra dictum est. cum itaque donum sapientiæ modi supernaturaliter operandi in statu transformationis infatigabili distributione præstantis mystici animum illustret; & quasi ignitos imbres eloquij diuini emittat, consequenter dicendum erit, quanta industria opus sit, vt in operationibus quodammodò infinitis, ordinatè procedatur;

In statu Transformationis comprimis præsunt industria, & articulata notitia, secundum exactum ordinem ad particulares operationes.

ARTICVLVS SECVDVS.

Sacrorum [i sapiens disciplina, & scientia, primum quidem eos diuino-

a Ioan. à Cruc. Flam. Amor. Cant. 4. v. 2. b S. Thom. 4. sent. d. 9 q. 1. a. 4. ad 2. c S. Thom. de Veritat. q. 12. a. 3. ad 1. & 2. d S. Damasc. l. 4. c. 15. e S. Thom. cont. Gent. l. 2. c. 81. f Et in Job ad 1. g 1. 2. q. 113. a. 3. ad 2. h Dec. 6. a. 16. i S. Dion. de Eccl. Hier. c. 3.

rum scriptorum quæ formandi, vitæq; dandi vim habet, cibo, qui instituendo & introducendo valet, fouet: cum autem eorum naturam ad diuinum ortum absoluit, tum denique vtiliter eis ordine concedit aditum, ad ea quæ illustrant, & perficiunt.] & idè quæuis nullus sit status, in quo non habeantur aliqui modi, & industriæ humanæ, aut agendi, aut patiendi, aut quomodolibet sese habendi; nunquam tamen hoc ipsum magis ordinatè, perfectiorique realitate contingit, quam in hisce vigilijs mysticis, in quibus spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. nam in præcedentibus statibus, *a* frustra existimabat vt cognosceret hæc, sed labor erat ante se: donec hoc loco intret *b* in sanctuarium Dei, & intelligat in nouissimis eorum. tum enim in absconditis suis consiliabitur, spiritu sapientiæ repletus: vt hoc [dono *c* cognoscat altissimam causam per quam possit iudicare de omnibus.]

Et quia nonnulli [omnibus diebus *d* vitæ suæ cum habitu religioso, in suis proprijs persistunt institutis; ita vt vbi in his consueuerint, nesciant adhuc quo in statu res suæ sitæ sint: & si Deum non sentiant, non admodum curent, & id putent esse resignatione; cum potius sit dissoluta quædam, & remissa negligentia; atque interim alia se ipsorum interioribus insinuent, siue id ipsi sint, siue aliquid suum, & Dei locum occupent in eis.] interea verò obseruatio-

nes internas vt spiritus quieti (verè autem ipsorum falso otio) aduersantes, reijciant, nec prorsus admirabilem spiritus nostri actiuitatem suavi modo cohibendam, & ordinandam esse, obseruare velint: vtilè videtur hoc loco, quid viri maximè spirituales de industrijs mysticis sentiant, audire. & primò quidem Richardus [tres *e* gradus contemplationis constituens quamplurimum industrijs concedit. Primus, inquit, surgit ex industria humana, tertius ex sola gratia diuina, medius autem ex vtriusque permixtione, humanæ videlicet industriæ, & gratiæ diuinæ. In primo gradu quasi Arcam nostro labore fabricamus, quando contemplandi artem nostro studio, & industria comparamus. In secundo gradu Arca supportantium humeris subleuatur, & quasi præcedentis nubis vestigia sequitur, cum industria satagente, & reuelationis gratia cooperante, & quasi præeunte, contemplationis radius dilatatur. In tertio gradu Arca in Sancta Sanctorum infertur, & quasi intra velum collocatur, quando contemplationis acumen ad intimum mentis sinum colligitur, & ab exteriorum memoria, obliuionis & alienationis velo secluditur.] Rosbrochius præterea [principium, inquit, sive originem suam vndè profluxit, iugiter contemplabitur, atque in ipsam totis viribus redire nitetur; denique quid sit, vbinam sit, vndè venerit, quo prola-

Xx 2

plus

a Psalm. 72. *b* Eccl. 39. *c* S. Thom. 22. q. 9. a. 2. *d* Taul. in fest. S. Laurent. serm. vnic. c. l. 5
Cent. c. 2, & In summ. vitæ spirit.

plus sit, quo mox vocandus sit, quid agat, aut qua de causa quæque agat, sagaciter attendens, in virtute atque veritate ad vltimum vsque spiritum constantissimè perseuerabit. rursus etiam, *a* inuestigare, & explorare conatur, quidnam obsistat sibi, quo minus, neque in Deo, neque in seipso consistere, aut durare queat; statuit ergò à summo vsq; deorsum totum perlustrare, ac perspicere animæ suæ regnum, & hic rationis magna est celeritudo profectu. cernens autem *b* nihil se proficere, vel consequi, sed semper omnem perdere operam, & conatum, iam sublimis memoria de toto animæ regno cogitat: si quid in eo vsquam desit, quod disponi, ordinari, regique oporteat, quamobrem duos mittit nuncios deorsum in animæ regnum; quorum vnus, est ratio diuina illuminata sapientia; alter, est agilitas, seu celeritudo acta, & impulsiva, tum à Patris contactu, siue instinctu, tum ab amoris in anima existentis æstu.]

Accedit his Taulerus dicens [in expedita, *c* & libera sui in fundum introversione aperiuntur, atque ostenduntur homini viæ, & modi, quibus pertingatur ad Deum: intelliguntur etiam viæ, ac modi Dei ad hominem, quantoq; magis ab omnibus expeditur, & liberius introuersus est homo: tantò veriùs, lucidiusq; has vias cognoscit, quisquis autem vel in seipso, vel in aliquo alio istam gratiam minimè reperit, no-

uerit se hanc viam, vel aliam non tenuisse: id est, non locum, nec tempus, nec otium illi præbuisse, non etiam quæsiisse eam intus.] maiori dein instatia similes industrias prosequitur; dicens: [certo quisq; scire, atque *d* veraciter sentire debet: quia vera sciëntia si quis præditus non sit, quærat ex Sanctis, & prudentibus hominibus, vt certò sciat, non autem opinione ducatur. & paulò post; debet igitur in hac vita hoc nostrum esse exercitium, vt plus assequamur essentia; & magis, ac magis ad perfectionem accedamus; quamobrem qui modò viam viriliter perreperunt, ac penetrarunt, quique seipos supra tempus, benè sustollere norunt, omnemque vitam suam ordinarunt ad Deum, & familiaritatem capessendam, & iuxta illius instituerunt beneplacitum, & voluntatem, hos eo minus temporalia quæque, & quæ à tempore accidunt, dispergunt, distrahunt, multiplicant, impediunt. quantò enim mens intus in Deo fixa est; tantò in omnibus, quæ agunt, tranquilliores, ordinatiores, & immobiliores sunt, minusque intricantur, ac impediuntur.]

Harpheus idem confirmat; cui [amor otiosus esse non potest, sed scitu, pariter, & gustu scrutari nititur inscrutabiles diuitias in suo fundo viuentes; & tunc virtus intellectiua propè remanet sedens sub umbra illius, quem desiderabat.] anima enim nostra est tantum felix [secudum esse *a* actuale,

a De Regn. amant. Deum c. 25. *b* Ibidem. *c* Lib. 3 p. 4. c. 29.

c Taul. serm. 1. in Fest. S. Laur. *d* Ibidem.

le, quod in operibus perfectionis, vel etiam in operositate perfecta virium suarum initium sumit. hoc etiam esse, est quædam adornatio, & perfectio essentia ipsius animæ: non enim anima nostra à Deo facta est, vt velut truncus insensibilis, otiosa quædam substantia, sine omni operatione permaneat, sed vt opera viuida perficiat. Et in hoc esse actuali magis propriè vera nobilitas animæ consistit, quam in esse suo essentiali: quia propriè secundum esse suum actuale, facta est ad imaginem, & similitudinem Sanctissimæ Trinitatis.] Gersonius *b* autem tantum tribuit industrijs mysticis, vt totam suam Theologiam practicam duodecim industrijs comprehendat. sic & Canseldt noster in supremis etiam operationibus *c* subtilissimas industrias requirit.

Horum porrò doctrina, in Sancto Dionysio fundatur, qui sentit [non *d* esse diuinarum rerum, quæ contingere possit, negligendam scientiam, atque in hanc nos scientiam adduxerunt, nō solum mentium appetitus, qui à natura tributi, amanter semper cupiunt rerum præclararum, quæ esse potest, cognitionem, & scientiam; verum etiam ipsa diuinarum legum optima præscriptio: quæ ea quidem quæ supra nos sunt, ne curiosius exquiramus, vetat; quod & merita nostra superent, & comprehendere non possint. ea autem omnia, quæ nobis permissa, & concessa

sunt, tum diligenter discere iubet, tum benignè cum alijs communicare.] & alibi *e* [si quis posset, inquit, pulchritudinem, & dignitatem, quæ intus latet, aspicere, is mysterij plena, & diuina, magnique, ac Theologici luminis plena inueniet omnia: sed hæc solis viris sanctitatis studiosis, & amatoribus aperiantur] nimirum quia indagacionem perfectam, in solis supremis, consequitur quis statibus.

Et certè cooperationes, & industriæ humanæ omninò videntur necessariæ. hæc *f* est enim [differentia inter Angelum, & hominem, quod Angelus simplici apprehensione veritatem intuetur; homo autem quodam processu, ex multis pertingit ad intuitum simplicis veritatis. sic ergò vita contemplatiua, vnum quidem actum habet, in quo finaliter perficitur, scilicet. contemplacionem veritatis, à quo habet vnitatem; habet autem multos actus quibus peruenit ad hunc actum finalem: quorum quidam pertinent ad acceptiōem principiorum, ex quibus procedit ad contemplacionem veritatis. Alij autem pertinent ad deductionem principiorum, in veritatem eius cuius cognitio inquiritur. Vltimus autem contemplatiuus actus est, ipsa contemplatio veritatis.] quod autem [intellectus noster *g* singulas res per singulas species proprias cognoscat, & potentiam cognoscat pro vt est in potentia,] hoc non tantum est ex natura conditionis huma-

X x 3

a Ibidem c. 24 p. 3. *b* Theol. præf. in Prolog. *c* De volunt. Dei 3 p. c. 3. *d* S. Dion. de diu. nom. 6. 3. *e* Epist. ad Tit. *f* S. Thom. 2. 2. q. 180. a. 3. c. *g* L. 1. cont. gent. c. 71.

humanæ, sed etiam vt penitiùs singula-
res actiones, & cognoscat, & regat.

Est ergò industria humana quasi
a [purgatio, illuminatio, perfectio, quæ
est diuinæ scientiæ assumptio] quæ
quidem *b* [scientia est donum Dei, quo
homo certum, & rectum iudicium ha-
bet de rebus diuinis, ac etiam *c* huma-
nis, vel creaturis, quatenus de ijs per al-
tissimam causam iudicatur.] ea propter
per sapidam hanc scientiam, discit my-
sticus quæcunque sunt abscondita, &
improvisa status, & instantaneæ vicissi-
tudinis internæ; cum in illa *d* sit spiritus
intelligentiæ, sanctus, vnicus, multiplex,
subtilis, discretus, mobilis, incoinqui-
natus.

Tandem tot, quot à scriptoribus
mysticis, doctrinæ, distinctiones, regu-
læ, instituta, seu documenta præscri-
buntur, & quidquid in ipsis legitur, aut
cognosci potest; semper aliquem mo-
dum ab hoc, vel illo differentem expo-
nit, & astutiam, siue industriam quan-
dam aperit. est enim sapientia thesau-
rus desiderabilis in ore sapientis; stul-
tus autem deglutit eam. quasi diceret:
sicut cibus in ore masticatur, commi-
nuitur, & vt à meliori, aut ignobiliori
discrepet, degustatur: ita diuinæ naturæ
confortium, à studioso mystico rumi-
natur, examinatur, erigitur, vel depri-
mitur, sinistro, vel dextro lateri adstare
animaduertitur. Stultus autem, & qui
generali conuersione quoduis Deum,
aut sensibilem amorem redolens, quasi

integrum, & indifferenti intuitu arri-
pit; in absconditis diuinis consiliari
nescit, nec pretiosum à vili separare
nouit.

Cæterum quod impossibile sit, con-
tinuò vniformiter in mysticis operari,
quodque indies alia, atque alia animadu-
uertentia, & industria opus sit, quo ita
plenè, perfecteque in Nunc instanti, &
vt ita dicam, toto se in Deo, & agat, &
agatur; ex eo vel maximè prouenit
tum quod verbum nostrum, de qua-
cunque tandem re instituat, non
semper sit formatum, quodque citiùs,
vel tardius; & pro conditione discursus,
& cogitationis intermediæ fformetur;
tum quod [anima perueniens ad
vniformitatem Angelorum, tum de-
mum *g* promoueatur ad coniunctio-
nem primæ veritatis;] tum quod mens
in vno actu amoris continuato, nõ diu-
duret; variatione enim, & mutatione
naturaliter delectatur, & non variata
vix percipitur ab operante, & nec de-
lectat, nec animum quietat. idè etiam
amor, vel accenditur, vel renouatur,
vel per novos actus exercetur.

Sicut ergò circa gratiam gratum fa-
cientem, operandum est etiam secun-
dum gratiam præuenientem, conco-
mitantem, & subsequenter; ita quo-
que in fruitionibus internis confide-
randum venit, cum alia, atque alia sit
operatio fruitionis, pro vt incipit, pro-
ficit, & perficitur, & pro vt ad has faciliè,
vel difficulter pertingitur, ac insuper,
pro

a De verit. q. 26. a. 1. *b* 22 q. 9. a. 1. *c* & a. 2. *d* Sap. 7. *e* Prov. 21, ut sept. Int. *f* Hic per
totum. *g* S. Dion. de diu. nom. c. 4.

pro vt diu, vel modicum durat, alta, vel infima complectitur; quorum quidem obseruatio, (eo fine vt magis conformiter interioritas instituat) industria quædam est. Et quia [quantò humanus intellectus est altior, tantò ex paucioribus plura cognoscit,] & [ex hoc quod aliquis habet alicuius scientiæ habitum, ex ipsa præsentia h habitus est potens percipere illa, quæ subsunt illi habitui,] hinc [excitatus cum reuerentia motus cordis se quasi per distincta c verba explicat, dum sese per innumeros modos admirationis format,] ita vt quantò plura intellecta actu in sece nobis fecerit tantò perfectius intellectus agens continuetur in nobis;] & eiusmodi [industria diuabitur contemplatio, vt separetur homo ab omni eo, quod Deus non est, etiam à seipso.] non enim [hæc visio inquietam curiositatem excitat, sed sedat.] sic namque essentia cuius odoris suauitas mentem superat ab igneis, mundissimisque mentibus, sursum ferri cognitionis causa vult, diuinosq; afflatus suos in beatissimis illis diuisionibus & effusionibus ijs largitur, [qui ipsam f ita excellenti modo excitant.] lam verò ex dictis cum satis colligi possit, industrias mysticas pro instituenda, & continuanda fruitione omninò necessarias esse; consequenter dicendum erit, vndè, & quomodo similes industria formari possint,

Quid sit Dimensio Mystica.

ARTICVLVS TERTIVS.

VT ergò ordinatè, industria ex mysticis vigilijs exurgentes, ad actus exercitium deducantur, & fruitioni diuinæ continuandæ inseruiant; oportet altissimas, & summè spirituales mentis perceptiones, & transformantia diuinæ naturæ consortia, in [primum g principium nostræ cognitionis, quod sensus est quodammodo resolueri;] vt omnia de quibus iudicamus, & certò, & ordinatè discamus intelligere. hinc [mens nostra tanquam h mensura dicitur, eo quod alia omnia metiatur dans singulis formam, & pondus suum, cunctaque distribuat, atque partiat,] atque ita in imaginatione Empedoclis de Dei infinitate resultabat dimensio spherica cum diceret: Deus est circulus, cuius centrum est vbique, circumferentia nusquam. sic etiam dicitur. [Deus magnus, i Paruus, Idem, Similis, Dissimilis:] imò etiam iuxta Apostolum habet k latitudinem, longitudinem, sublimitatem, & Profundum. quæ quidem, & similia nomina de Deo, licet [quantum ad modum l significandi deficient: tamen, quantum ad significatum substantiale, vera sunt, & verum dicunt.]

Infinita ergò illa, & interminabilis diui-

a S. Tho. l. 2. cont. gent. c. 98. b q. 10. de ment. art. 8. c. c Greg. l. 2. mor. c. 5. d S. Bonau. ser. 2. de Lum. Eccl. e Idem 7. Itin. in prol. d. 5. & Bern. ser. 23 in Cant. f S. Dion. de Eccl. Hier. c. 4. g S. Thomas q. 12. de verit. a. 3. ad 2. h Taul. Dom. 13. post Trin. ser. 2. i S. Dion. de diu. nom. cap. 9. k Ephes. 9. l S. Thom. 1. p. q. 13. a. 2. & a. 3. c.

diuinæ essentia perfectio, cum in mente purissimè illuxerit, sui aliquam similitudinem imprimit, quæ ubi ad imaginationis infima descenderit, dimensionis alicuius imaginem subit. [magis enim vniuersalia, *a* & communia, sunt priora in nostra intellectuali, & sensitua cognitione.] Vndè & dici potest, Dimensio mystica est particula, vestigium, seu interpres notitiæ diuinæ in imaginatione resultans. quod sit dimensio quædam, hoc commune est ad res omnes finitas; at quod diuinæ naturæ sit repræsentatio infima, nostram descriptionem respicit. ita vt reuera [sint *b* ea quæ videntur, eorum quæ sub aspectum non cadunt, certæ, claræque imagines.] ordine itaque retrogrado, id quod de Deo, & communicatione primi boni in hac vita accipitur, in infima potentia substantiæ spiritualis, habet imaginem spatij, & circumferentiæ cœli cœlorum, aut alterius alicuius situs, vel dimensionis; in intellectu agente speciem intelligibilem, in intellectu patiente verbum mentis, & rationem rei cognitæ; in Transcendentia autem intellectuali, seu amatiua parte, simplex bene-affici.

Sunt ergò dimensiones mysticæ, [sensus *c* amoris diuini, & quædam particula rationis, ac sapientiæ,] quæ loco phantasiæ exemplari, & *d* vmbra de feruiunt futurorum. quo ita [hominis cognitio *e* à sensu oriatur] [etiam

in ijs quæ *f* sensum excedunt,] eiusque ratio per signa veritatem colligat, ac etiam vt terminus creaturarum, primo rerum principio vniatur; & quadam circulatione perfectio rerum concludatur.] quam autem ad praxin hæc sint scitu necessaria, magis constabit ex sequentibus;

Sine dimensionis aliqua similitudine, nec verbo, nec scripto quidquam tractari posse de mysticis.

ARTICVLVS QVARTVS.

Ipsa causa prima cum sit omni generatione superior, nec aliquid sufficiat ad narrationem eius, propter magnitudinem esse ipsius [*h* vnum ipsum id quoque, quod incognitum est, quod est essentia superius, *i* bonum ipsum quid verè sit, trinam vnitatem dico, quæ vna Deus est, & simul bonum, nec dici potest, nec cogitari neque eius sensus est vllus, neque visio, neque opinio, neque nomen, neque oratio, neque tactus, neque scientia: difficilisque diuinorum nominum tractatio.] & idè [de rebus *k* simplicibus loqui non possumus, nisi per modum compositorum, à quibus cognitionem accipimus; & de Deo loquentes vtimur nominibus concretis, vt significemus eius substantiam. quia apud nos non subsistunt nisi composita, & vtimur nominibus

a 1. p. quest. 85. a. 3. c. *b* S. Dion. Epist. ad S. Ioan. Apost. *c* S. Dion. de diu. nom. c. 7. *d* Hic a. 1. *e* Hebr. 8. *f* S. Thom. cont. gent. *g* Ibid. l. 1. c. 12. *h* Aristot. in lib. de cau. *i* S. Dion. de diu. nom. c. 1. *k* S. Thom. 1. p. q. 3. a. 3. ad 1. *l* S. Bonau. 5. Itin. ater. d. 5.

minibus abstractis, ut significemus eius simplicitatem. quæ quidem diuersitas ex parte intellectus nostri, & non ex diuersitate rei fit.] sic etiam [spiritualis & amœnitas (qua anima sic vnitur Deo) ut sit nec volens, nec valens, aliud sentire nisi Deum, non potest per aliquas imaginabiles describifimilitudines, nec per sensibilibus depingi comparationes: quia purè spiritualia tantum differunt à sensibilibus, sicut & spiritus à corpore.] hæc tamen difficultas maximè spectatur [circa operationes interiores b in affectu, quæ non ita clarè proferuntur, nec ita possunt scriptis tradi, sicut sentiuntur. atque hæc est ratio, quare Apostolus dixit, se audiuisse arcana verba, quæ non licebat homini loqui: quoniam illa minus poterat tradere.] hinc ergò [mihi e propè semper sermo meus displicet: melioris enim audis sum, quo sæpè fruor interiùs, antequam eum explicare verbis sonantibus cœpero. quod vbi minus, quam mihi notus est, eualuero, contristor linguam meam cordi meo non posse sufficere. Totum enim quod intelligo, volo; ut, qui me audit, intelligat: at sentio me non ita loqui, ut id efficiam: maximè, quia ille intellectus, quasi rapida coruscatione perfundit animum: illa autem loquutio tarda, & longa est, longèque dissimilis.] [pergat autem quis forsitan quærere à me, etiam verbo, quid d sit? scilicet,

quod in spiritu de Deo maximè sublimiter percipitur; respondeo, quærat potius expertum, à quo id quærat. Aut si & mihi experiri daretur, putas me posse eloqui, quod ineffabile est? Audi expertum: siue inquit, e mente excedimus, Deo: siue sobrij sumus, vobis: hoc est, aliud mihi cum Deo solo arbitro: aliud vobiscum mihi illud licuit experiri, sed minimè loqui: in hoc ita condescendo vobis, ut & ego dicere, & vos capere valeatis.]

Quapropter [diuinæ scripturæ, f ut inferiorum speculationi alludant, & humanæ fragilitati condescendant, res inuisibiles, per rerum visibilium formas describunt; & earum memoriam, per quarundam specierum concupiscibilium pulchritudinem, mentibus nostris imprimunt. Hinc est, quod nunc terram lacte, & melle manantem, nunc flores, nunc odores nominent: nunc per cantus hominum, nunc per concentus auium, cœlestis gaudij harmoniam designent. legite Apocalypsim Ioannis, & inuenietis Ierusalem ornata per aurum, & argentum, & margaritas, & alias quaslibet gemmas multipliciter descriptam. Et scimus, quod horum quidem ibi nihil sit: vbi tamen omninò nihil deesse potest. Talium quippè nihil est ibi per speciem, vbi tamen totum est per similitudinem.] [cum enim g omnis cognitio fiat per aliquam similitudinem,] [sensibilis cogni-

Y y

a S. Bonau. process. Relig. 7. l. 2. c. 72. b Gers. Theol. spec. cons. 6. c S. August. d S. Bern. e 2. Cor. 5. 13. f Hugo Vict. serm. de hom. inter. g S. Thom. Cont. Gent. lib. 1. cap. 63. h Ibid. lib. 3. cap. 53.

cognitionis nomina ad intelligibilem cognitionem transfundimus, præfertim visus.] & eo sensu *a* [in interiori homine sua quædam terra, suum habet cælum; nec unum tantum, sed secundum post primum: & tertium post primum, & secundum. Et ut hoc triplex cælum congrua possimus distinctione discernere, primum dicatur imaginale, secundum rationale, tertium intellectuale. Tenet itaque imaginatio vicem primi cæli, ratio secundi, intelligentia verò vicem tertij. Et horum quidem primum, cæterorum comparatione, grossum quiddam, & corpulentum, & suo quodam modò palpabile, atque corporeum; eo quod sit imaginarium, atque phantasticum, post se trahens, & in se retinens formas, & similitudines rerum corporalium, reliqua verò duo huiusmodi comparatione admodum subtilia, & omninò incorporea, & ab eius crassitudine multum longinqua. sic sanè cælum hoc exterius, quod nos dicimus firmamentum, absque vlla dubitatione constat esse visibile, atque corporeum, & ipsum quidem primum, & omnium infimum. Quod autem est terra ad hoc visibile cælum, hoc est sensus corporeus ad illud internum phantasticum, & imaginarium cælum. Nam sicut hoc visibile cælum, omnium quæ terra gignit, atque nutrit, multitudinem, sinus sui magnitudine comprehendit: sic omnium, quæ sensus attingit, appetitus suggerit, similitudines intra sinum suum imaginatio in-

cludit. In primo itaque cælo comprehenduntur omnium visibilium imagines, & similitudines; ad secundum verò pertinent visibilium omnium rationes, definitiones, & invisibilium investigationes: ad tertium autem spectant spiritualium ipsorum, etiam divinorum comprehensiones, & contemplationes.] [intelligimus etiam Deum intra *b* omnia, sed non inclusum: extra omnia, sed non exclusum: & idè interioriorem, ut omnia contineat: idè exterioriorem, ut incircumscripta magnitudinis suæ Maiestate omnia concludat.]

His itaque positis clarum est, nihil nec scripto, nec verbo de mysticis dici, aut tractari posse, secundum illam quam in spiritali perfectione habent existentiam; sed tantum prout illarum eminentia, ab intelligibilibus, & sensibilibus formis, ac imaginibus eleuata, vsq; ad inferiores rerum sensibilitates distulit afficit, rerum similitudines ac imagines producit, & existere facit: Vnde etiam] rudiora spiritalia tantum, scripta sunt, tum quod vulgus (perfecta) non capiat;] tum quod verbis humanis, & rebus materialibus magis, quam spiritalibus substantijs proprijs vti oporteat, intellectus quippe noster propter nimium sensum, sensibilem commercium, in hac vita ad intelligibilia pura sit ineptus. idè prudentes Theologi sensibilibus quibusdam, & his quidem honestioribus intelligibilia vestiunt, ita demum intellectu nostro magis accommodata: qui lumen intel-

a Richard. l. 3. de Cont. c. 8. *b* Isid. *c* Taul. Instit. c. 32.

intelligibile ita temperatum, tam facile cernit, quam oculi lumen quodlibet in corporibus vident quodammodo solidis, alioquin minimè discernendum; demum ita intellectus temperatur; sicut sol ipse, qui alioquin tolerari non potest.

[Quicumque ergo aliqua cognoscit intellectualem lumine, quod est ei effectum quasi connaturale, ut forma in eo consistens; oportet, quod de eis fixam cogitationem habeat: quod esse non potest, nisi ea inspiciat in principio, in quo possunt cognosci; quamdiu enim non fit resolutio cognitorum in sua principia, cognitio non formatur in vno; sed apprehendit ea quæ cognoscit secundum probabilitatem quandam.] cum autem cognitio nostra à sensibilibus incipiat [(obiectum enim intellectus nostri est, quod quid est in materia existens,) oportet ut in traditione eorum, quæ purè intelligibilia sunt, in sensibilia, utpotè cognitioni nostræ viciniora, resoluantur. & idè etiam [de Deo non nisi balbutiendo loqui valemus,] & in diuinis explicandis, [elementis & syllabis, verbis, scriptis, sermonibus; sensuum causa utimur. Quia [impossibile est lucere nobis diuinum radium, nisi varietate sacrorum velaminum circumuclatum;] scilicet [quantum ad primam & intellectus informationem, iuxta il-

lud Philosophi, intelligentem oportet phantasmata speculari.]

[Sanctæ tamen diuinæque generationis perfectio, ut in signis posita, nihil in se deforme, aut fœdum continet, vel earum imaginum quæ sensu percipiuntur, sed diuinæ contemplationis naturalibus, dignisque nominibus speculis adumbratas obscuritates. sunt enim ea, quæ sensu percipiuntur, eorum quæ animo cernuntur imagines, & ad ea via, & introductio; ea autem quæ ratione intelliguntur, eorum hierarchiæ, quæ sub sensum cadunt principium, atque scientia.] sicut & [quæ sub g sensum cadunt interpretes sunt earum proprietatum, quæ ratione intelliguntur.] Quod cum ita sit, & quælibet, quantumcunque etiam sublimis nostra cognitio, vsque ad sensibilia naturaliter se dimittat, omnis industria, & praxis facilitas, tam circa seipsum, quam circa alios, in eo versari videtur; ut superexcedentes illæ intellectus cognitiones, etiam mente superiores, pro ut in visibilium imagines, dimensiones, seu sphaeras quasdam resultant, dijudicentur, & discernantur: ne dum secundum spiritum procedendum est, aliquis fundo se includat, aut dum deorsum eundè est, sursum eatur; si sinistrorsum, dextrorsum pergat. de his porrò, & similibus pro ampliori notitia, latiùs consequenter dicendū erit,

Y y 2

Quod

a S. Thom. de Proph. q. 12. a. 1. c. b S. Greg. Moral. l. 5. c. 16. c S. Dion. de diu. nom. c. 4 d Idem de Cæl. Hier. c. 1. e Dion. Carth. in Comment. myst. Theol. a. 2. f S. Dion. de Eccl. Hier. c. 2. g Ibidem.

Quod loco phantasia apud mysticum sint dimensiones Diuinitatis, scilicet latitudinis, longitudinis, sublimitatis, & profundi.

ARTICVLVS QVINTVS.

IAm verò cum intellectus noster sine imagine aliqua, dum per intellectum agentem, & ordinario modo procedit, (in initio saltem operationis) intelligere nequeat; eiusmodi [sacra a signa, non fortuitò, temerè, & casu confundenda sunt: sed explananda congruenter causis, & essentijs, aut facultatibus, aut ordinibus, aut dignitatibus earum rerum, quarum sunt interpretes, indicesque imagines.] vnde cum Paulus sublimissimam, quam de Diuinitate habebat notitiam, alijs communicare vellet, [Aucto, b inquit, genua mea, ad Patrem Domini nostri Iesv Christi, vt scilicet in charitate radicati, & fundati, possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum.] atque ita immensum dimensionibus metitur, infinitum finitis lineamentis describit. quia nimirum [id e quod est simplex, & vnum, non potest repræsentari, nisi per multa.] sic [Diuina d Essentia res vna cum sit, est tamen latitudo propter charitatem, longitudo propter æternitatem, sublimitas propter maiestatem, pro-

fundum propter sapientiam.] vel [latitudo diuina e dicenda est immensa Dei ad omnia perfectio: longitudo autem vis, quæ ad omnia pertinet: profundum verò obscuritas, & ignoratio, quæ à rebus omnibus comprehendi potest.] & eiusmodi planè dimensiones, apud mysticum sunt loco phantasia: ceu [sensus, qui sint finterpretationis,] habentes g particulam quandam sapientia.] in tantum, vt sicut naturali ordine, intellectus non potest intelligere, nisi per conuersionem ad phantasmata; ita quoque mysticus, cum ex toto ad nouam aliquam formationem procedit, necessariò in imaginatione aliquam dimensionis similitudinem, (vt tenebras in quibus Deus posuit latibulum suum) vsque ad eius, & desertionem, & transcendentiam, patiatur. & ideo in initio operationis, [omnis cognitio h fit per modum similitudinis;] ita vt licet [cum diuinitus i aliquid raptim, & veluti in velocitate coruscæ luminis interluserit menti, spiritu excedente; siue ad temperamentum nimij splendoris, siue ad doctrinae vsum: continuò tamen (nescio vnde) adsint imaginariæ quædam rerum inferiorum similitudines, infusis diuinitus sensibus conuenienter accommodatæ, quibus quodammodo obumbratus purissimus ille, ac splendidissimus veritatis radius, & ipsi animæ tolerabilior fiat,

a S. Dion. Epist. ad Tit. b Ephes. 3. c S. Thom. 1. p. q. 3. a. 3. ad 2. d S. Bern. l. 5. de conse. c. 13. e S. Dion. de diu. nom. c. 9. f S. Dion. de diu. nom. c. 7. g de Eccl. Hier. c. 2. h S. Thom. 1. 2. Cont. Gent. c. 98. i S. Bern. serm. 41. in Cant.

fiat, & quibus communicare illum voluerit, capabilior.]

[Similitudines a itaque diuino lumine illustratæ, habent rationem speculæ: in quo, quæ eminenter sunt intelligibilia, alta, summa, & abscondita; vt vestigia, & particulo diuinæ sapientiæ sub dimensionibus quibusdam videntur. Sunt autem eiusmodi dimensionis similitudines, idcirco loco phantasiæ; quia in modo supernaturaliter operandi, ad exercitium actus, nec sensus, nec quæ à sensibus abstrahuntur, quidquam conferunt; sed id quod eminenter de Deo in supremo modo cognoscendo occultitur, hoc ex abundantissimi lumine proportionatè ad imaginationem dilabitur, & immensitatem Nunc æterni in harum, & similibum aliquam similitudinem, spheram, seu cœli amplitudinem resoluit. & sic tales dimensiones, ceu [phantasmata b in imaginatione hominis formantur diuinitus, magis exprimentia res diuinas, quam ea quæ naturaliter à sensibus accipimus.]

Diuersæ autem, & plures inveniuntur similes dimensiones; quia [ad comprehensionem c totius entis requiruntur plures similitudines.] cum enim [humanus intellectus d Deū nequeat, vt est, cognoscere; sic sub diuersis rationibus, multas sibi de ipso propositiones veras format.] de diuinitate quidem, quod sit quædam latitudo, eo quod latè, & absque vllò defectu, ad

omnes SS. Trinitatis personas æqualiter sese diffundat; de Patre æterno autem, quod sit quædam longitudo, eo quod in longitudine dierum, & duratione æterna, filium sibi æqualem generet; de Filio verò, quod sit quædam sublimitas, figura, & substantia Patris in sublimitate dexteræ eius collocatus; de Spiritu S. tandem, quod tanquam ab utroque procedens, pondus quoddam sit amoris vtriusque, ex profundo actionum, & operationum ad intra procedens.

Et licet interea, in imaginatione representetur Deus, velut quantum, figura, aut colore præditū; iudicat tamen intellectus eiusmodi nihil in substantias contineri; sed meliorem illas habere naturam, eamque spiritualem. Vnde etiam hæc non contingunt secundum virtutem superiorem, & pro vt in exercitio actus, omnem negationem, & affirmationem transcendit, & supra virium operositatem Deo vnitur, sic enim similibus non intendit: sed pro vt in inferioribus versatur, & sese ad operationes disponit. quæ quidem [inferior e virtus licet se ad plura extendat, tamen multiplicata minus intelligit:] sicut è contra [virtus f superior, licet ad plura se extendat, est tamen vnica.] & sic demum [hæc est illa quadruplex regio, videlicet Orientalis, Occidentalis, g Aquilonaris, & Meridionalis, quam tu ô anima debes quotidie peregrinando intrare, & tuum dilectum

Y y 3

ctum

a S. Thom. 2. 2. q. 173. a. 1. b 1. p. q. 12. a. 13. c Lib. 3. cont. Gent. c. 75. d 1. p. q. 13. a. 12. e L. 2. cont. Gent. c. 65. f Ibidem. g S. Bonau. in prol. Soliloq.

ctum specialissimum in ea speculando
quærerere, & inuestigare:] [*a* ante ta-
men elaboratis typicorum signorum
simulacris.] ita vt imaginatione bene
ordinata, dein citò deferatur, & ad pu-
ras operationes liceat transire; quod vt
ordinatè fiat, consequenter dicimus;

*Quamdiu sit opus conuersione ad phan-
tasinata.*

ARTICVLVS SEXTVS.

EXpositis sensibus mysticis, & cœle-
stium umbris, iam videndum est,
quamdiu his sensibus loco phanta-
siæ, aut conuersionis ad phantasma-
ta, vtendum sit; vt dein ilicò perfe-
ctioribus diuinis similitudinibus in-
formetur [memoria enim habens effi-
giem æternitatis ex retentione præteri-
torum, præsentium & futurorum, non
solum habet ab exteriori formari, per
phantasmata: verùm etiam à *b* superiori,
suscipiendo, & in se habendo simplices
formas, quæ non possunt introire
per portas sensuum, & sensibilibus
phantasiis.] [simplex porrò intelligen-
tia ctunc dicitur, quando absque ra-
tionis discursu contemplamur: pura
verò, quando sine imaginationis in-
teruentu; siue omninò excludatur
imaginationis operatio, siue ita sit
exigua, & imperceptibilis, vt ferè dici
possit, non esse imaginum interuen-
tum.]

a S. Dion. epist. ad Tit. *b* S. Thom. de verit. *c* Dion. Carth. l. 1. de cont. c. 1. *d* Taul. instit. c. 35.
e S. Thom. l. 1. cont. Gent. c. 20. *f* Suar. tom. 2. de Rel. l. 2. de orat. c. 14. cum omnibus Theologis vt
Sandæus 165. Theol. Myst. p. 165.

[Quod si verò, quærat aliquis, cur
omnibus imaginibus renuntiandum
sit? respondetur eam ob causam, quod
non nisi via quædam sint, ad nudam,
& simplicem veritatem. si ergò ad ve-
ritatem ipsam pertingere quis velit,
paulatim abdicanda via est.] [imago
e enim non recipit nisi corporum si-
militudines;] itaque sicut imaginatio-
nis vsus, ad intelligentiæ principia
confert: vterius obstat; sic cum pri-
mum intelligibilia per actionem adhuc
imagine aliqua vestitam, consecutus
fueris; posthabenda est imago; hucus-
que enim tantum confert: vterius im-
pedit. & idè intellectus agens sibi ipsi
similitudines quasdam, vel ex rebus
sensibilibus, aut imaginabilibus for-
mat, propter dependentiam intelle-
ctus agentis ad phantasiam, in princi-
pio suæ operationis. Verùm vbi ad mo-
dum supernaturaliter operandi perti-
gerit, vsus phantasie amplius locum
non habet: ita vt purè contemplans,
eis nec vti, nec earum coexistentiam
aduertere debeat. cum enim phanta-
sia, & intellectus sint potentie distin-
ctæ, & diuersi generis; non obstat,
quin vna sine altera, suam functionem
peragat post informationem intelle-
ctus agentis. quando ergò intellectus
agens omnes cœlos, sphæras, sonosue,
aut quidquid eiusmodi aduertere solet,
transcenderit; ilicò absque eorum vsu
intellectus sua purè operatur. atque
ita [non implicat *f* contradictionem
intelli-

elevari mentem hominis, in hac vita, ad hoc contemplationis genus, in quo intelligibile contempletur, sine vilius sensus cooperatione.]

In praxi tamen res non caret difficultate; ut scilicet aliquis in exercitio actus ita phantasmata, & horum omnem similitudinem delerens purè, & substantijs separatis conformi modo diuina contempletur. tum quod [magis dependeat intellectus a phantasia, quam hæc a sensu exteriori in sua operatione. quia cum phantasma, quod formatur a phantasia, sit similitudo rei particularis, non indiget phantasia ad functionem suam alia similitudine particulari sicut indiget intellectus humanus in corpore existens, cuius proprium obiectum est quidditas, seu natura, in materia corporea existens:] tum quod [cognitio nostra licet a sensu ortum sumat, & prius sint cognoscibilia quæ sunt sensui viciniora: vterius b tamen terminum cognitionis habeat in eo, quod est maximè a sensu remotum:] tum quod [humana cognitio gratiæ, etiam si sit per revelationem diuinam, non tamen eleuetur, quantum ad modum cognoscendi, nisi status mutetur. modus autè, quo naturaliter cognoscit intellectus, est, ut a phantasmatis accipiat. vnde nisi homo in alium statum mutetur, oportet quod etiam in cognitione gratiæ, quæ est per reue-

lationem diuinam, semper intellectus inspiciat ad phantasmata:] hinc etiam [nobilitas, & dignitas contemplationis, non tam a phantasmatis, etiam diuinitus infusis, quam a pleniori, & eminentiori lumine intelligibili, quod confirmat, & eleuat potentiam intellectualem, desumenda est.]

Status autem tum mutari dicitur; quando quis se habet medio modo, viz, & patriæ, seu [quando quis est inter tempus, & æternitatem, sicut sunt dormientes, & ecstasim patientes.] quam quidem passionem non semper violentam necessariò esse; sed suauitatis excessu familiarius contingere, dictum est infra f ad hunc tamen excessum, non semper in actuali exercitio arcani amoris peruenitur; licet enim in supremis statibus procedatur ex sapientiæ dono, quod dat delectabiliter, facile, & cum quis voluerit, operari; hoc tamen non ita perfectè semper fit, ut purissimæ contemplationis supremus actus exerceatur; sed tum demum, quando omnia specula deserens, angelico modo simplici intelligentia illustratur.

Interea verò dum cœlestia exemplaria mundantur, & ad puram intelligentiam tenditur, istiusmodi coadstantes [imagines g sanctæ nihil habent fœdi;] nec etiam summo contemplatori, quique aliàs etiam ad tertium cœlum

lum

a S. Thomas prima part. quæst. 84. art. 7. ad 2. b 2. 2. quæst. 27. art. 4. c. c S. Thom. de verit. quæst. 18. art. 5. d Prima part. quæst. 12. art. 13. ad 2. e S. Thom. lib. 2. contr. Gent. cap. 81. f De 6. art. 14. & De 7. art. 3. g S. Dion. de Eccl. Hier. cap. 2.

lum sæpius raperetur, nihil indignum. vnde & [Christus ipse in scientia acquisita, fuit vsus conuersione ad aphantasmata, ne sensus phantasiæ esset frustra.] quæ etiam [scientia Christi est infra scientiam b Angelorum, scilicet quantum ad modum cognoscendi, qui est naturalis animæ suæ; qui scilicet est per conuersionem ad phantasmata, & per collationem, & discursum.] & idè cum [ex hoc c anima hominis viatoris indigeat ad phantasmata conuerti, quod sit corpori obligata, & quodammodo ei subiecta, & ab eo dependens] [sacra d signa non fortuitò, temerè, & casu confundenda sunt.] hinc etiam concedendum est, quod dimensiones diuinæ latitudinis, longitudinis, sublimitatis, & profundi, quàmuis in statibus supernaturalibus non formentur, sed in imaginatione, vt sensus, imagines, seu particulæ quædam eminenter communicatæ diuinitatis, resultent; propter ipsas dimensionum sphaeras, erectas, vel depressas, summas, vel infimas, aliquid comitantis phantasiæ habere; vt per illas intellectus, sicut sensus de albo, & nigro, dulci, & amaro; ad propriam interioritatis suæ dispositionem, & prosecutionem diiudicare valeat, donec illas deserendo purè contempletur.

Videant nunc illi, qui nec quidem statum modi supernaturalis in exer-

citio diuini amoris attigerunt, quam miserè delirent; dum superficiali negatione, ita omnia transcendunt; vt conceptum positium, aut vitalem speciem, ne quidem admittant, magisque eligant continuam negationem, quousque in obscurum otium, & nihilum, ex illis autem ad quoduis impertinens, aut immundum disfluant, vel etiam cum Lucifero in propriam complacentiam, Dei actuali consortio, ac vnione omninò vacuam, nudamque deflectant. & idè [si e nudo spiritu Deo aliquis adhæreat, & bonis imaginibus valefaciat, priusquam eas plenè agnoscat, stolidè quidem, & noxiè agit, quia veritas, quæ per quamlibet bonam imaginem innotuisset, cognitioni subtrahitur.] quam variè autem intellectus per diuinas quasdam imagines, & motus ad puras operationes deducatur, consequenter dicendum est, videlicet

De mystico motu circulari, recto, & obliquo.

ARTICVLVS SEPTIMVS.

Non tantum nostris, sed etiam Angelicis contemplationis, tres assignantur motus spirituales; videlicet circularis, rectus, & obliquus; licet enim contemplatio tantum ad quietem pertineat, & motus quieti opponatur; hoc tamen solum [intelligitur de motibus corporalibus, & occupationibus exterioribus]

a S. Thom. 3. part. quest. 11. art. 2. ad 3. b Ibid art. 4. cap. c 3. part. quest. 11. art. 2. cap. d S. Dion. Epist. ad Tit. e Taul. Instit. cap. 35. f S. Thom. 2. 2. quest. 180 art. 6. & in cap. 4. de Diu. nom. sicut & alij commentat.

exterioribus: motus autem *a* intelligibilium operationum, ad ipsam quietem contemplationis pertinet.] Et quia horum motuum, in praxi quotidiana, penè alia, atque alia est eleuatio, vel depressio, intensio, vel remissio, non abs re fuerit, diuersa quædam de his motibus adducere.

Itaque [operatio intellectus *b* in qua contemplatio essentialiter consistit, motus dicitur, secundum [quod *c* motus est actus perfecti.] quia verò [per sensibilia in *d* cognitionem intelligibilium deuenimus, operationes autem sensibiles sine motu non fiunt: indè est, quod etiam operationes intelligibiles quasi motus quidam describuntur, & secundum similitudinem diuersorū motuum, earum differentia assignatur.] cum etiam [in *e* motibus corporalibus, perfectiores, & primi sint locales,] [idè sub *f* eorum similitudine, potissimè operationes intelligibiles describuntur.] idque tripliciter. [quidam est circularis, *g* secundum quem aliquid mouetur vniformitur, circa idem centrum. Alius autem est rectus, secundum quem aliquid procedit ab vno in aliud. Tertius autem est obliquus, quasi compositus ex vtroque. Et idè in operationibus intelligibilibus id quod simpliciter habet vniformitatem, attribuitur motui circulari: operatio autem intelligibilis, secundum quam proceditur de vno in aliud, attribuitur motui

recto. operatio autem intelligibilis habens aliquid vniformitatis simul cum processu ad diuersa, attribuitur motui obliquo.]

Richardus porrò, eiusmodi motus, diuerso auium volatu explicat, [viuacitas intelligentiæ, inquit, in *b* contemplantis animo mira agilitate modò it, atque redit: modò se quasi in gyrum flectit: modò autem se quasi ad vnum colligit, & velut immobiliter figit. Huius sanè rei formam si rectè perpendimus, in cæli volatilibus quotidie videmus. videas alia nunc se ad altiora attollere: nunc se in inferiora demergere, & eosdem ascensionis, descensionisue suæ modos sæpius repetere. videas alia nunc dextrorsum, nunc sinistrorsum diuertere: & nunc in hanc, nunc verò in aliam partem declinando, in anteriora parum, vel penè nihil se promouere, & easdem discursuum suorum vicissitudines multa instantia multipliciter reiterare. videas alia sub magna festinantia se in anteriora extendere: sed mox sub eadem celeritate in posteriora redire: & sæpè idipsum agere, eosdemque excursus, atq; recursus diutina frequentatione continuare, atque protrahere. videre licet alia, quomodo se in gyrum flectunt, & quam subitò, vel quâ sæpè eosdem, vel similes, nunc autem paulò latiores, nunc paulò contractiores circuitus repetunt, & semper in idipsum redeunt. Videre licet alia, quo-

Zz

modo

a S. Thom. ib. ad 1. *b* 2. 2. q. 180. a. 6. c. *c* Arist. 3. de Ani. text. 28. tom. 2. *d* S. Th. l. 3. tex. 28. tom. 2. *e* Arist. 8. physic. tex. 57. *f* S. Th. l. 8. tex. 55. & 57. tom. 2. *g* S. Thom. Hic in c. ad ment. S. Dion. de Diu. nom. c. 4. h l. 1. de Cont. c. 5.

modo tremulis alis, sæpèque reuerberatis, se in vno eodemq; loco diutiùs suspendunt, & mobili se agitatione quasi immobiliter figunt: & ab eodem suspensionis suæ loco, diu, multumque herentia penitus non recedunt, ac si operis, & instantiæ suæ executione profusus videantur exclamare, & dicere: bonum est nos hic esse.]

Iuxta hoc sanè [propositarum *a* similitudinum exemplar contemplationis nostræ volatus multiformiter variatur, & personarum, negotiorumque varietate vario modo formatur. Nunc de inferioribus ad summa, nunc de superioribus ad ima ascendit, & descendit: & nunc de parte ad totum, nunc de toto ad partem considerationis suæ agilitate discurret: & ad id, quod sciri oportet, nunc à maiori, nunc à minori argumentum trahit. modò autem in hanc, modò in oppositam partem diuertit, & contrariorum notitiam ex contrariorum scientia elicit: & pro vario oppositorum modo ratiocinationis suæ executionem variare consuevit. aliquandò in anteriora currit: & subito in posteriora redit: dum modò ex effectibus, modò ex causis, & qualibuscunq; antecedentibus, vel consequentibus cuiuslibet rei modum, vel qualitatem deprehendit. quandoq; verò quasi in gyrum speculationis nostræ ducitur, dum vnicuiq; rei quæ sint cum multis communia considerantur: dum ad vnam quamlibet rem determinandam, nunc à similibus, nunc à

similiter se habentibus, seu communiter accidentibus ratio trahitur, & assignatur. Tunc autem in vno eodemque loco considerationis nostræ defixio, quasi immobilis sistitur, quando in qualiscunq; rei esse, vel proprietate perspicienda, atque miranda, contemplantis intentio libenter immoratur.]

Et licet [sacer Dionysius Richardo multò sufficientius, & subtilius motum contemplationis descripserit; illæ tamè diuersitates *b* motuum, quæ accipiuntur secundum differentiam eius, quod est sursum, & deorsum, dextrorsum, & sinistrorsum, ante, & retro, & secundum diuersos circuitus, omnes *c* continentur sub motu recto obliquo. nam per omnes designatur discursus rationis. Quod quidem si sit à genere ad speciem, vel à toto ad partem, erit (vt ipse exponit *d*) secundum sursum & deorsum. si verò sit ab vno oppositorum in aliud, erit secundum dextrorsum, & sinistrorsum. si verò sit à causis in effectus, erit ante, & retro. si verò sit secundum accidentia, quæ circumstant rem propinquam, vel remotam, erit circuitus. Discursus autem rationis, quando est à sensibilibus ad intelligibilia, secundum ordinem naturalis rationis, pertinet ad motum rectum. Quando autem est secundum illuminationes diuinas, pertinet ad motum obliquum: vt ex dictis patet. *e* sola autem immobilitas quam ponit, pertinet ad motum circum-

a Rich. ibid *b* S. Thom. 2. 2. q. 180. a. 6. ad 3. *c* Idem ad 3. *d* loc. cit. in Argum. *e* in solut. ad 2. locis in Argum. 1. & 2. cit.

Quin imò similes (Deo tamen dignos) motus, à Deo, & in Deo fieri Gregorius quoque testatur: [Ipse *a* inquit, scilicet Deus, manet intra omnia, & extra omnia, ipse supra omnia, & infra omnia: superior per potentiam, inferior per sustentationem, exterior per magnitudinem, interior per subtilitatem: sursum regens, deorsum continens, extra circumdans, interius penetrans: nec alia parte superior, alia inferior: aut alia parte exterior, alia interior: sed vnus & idem, totus vbiq; præsidendo sustinens, & sustinendo præsidens: circumdando penetrans, & penetrando circumdans.]

Simili quoq; modo in amoris diuini exercitio, [est mirus quidam intellectualis circulus in circulo. nam & ipse Deus spontè se spiritui *b* comprehensibilem reddit, dum se illius capacitati in supernaturali quadam contemplabili luce temperat, seque per contemplationem in intellectu illo circulo, id est, in circulari, siue ambiente spiritus capacitare, comprehendit. est præterea Deus ipse verus, immensus, ac interminabilis circulus qui amplissimum hominis spiritum, (qui in sua comprehensione cælo, terraque latior est) in se velut punctum includit. qui tamen spiritus ad illius maximæ, ac incomprehensibilis immensitatis Dei comparationem, ita paruus censetur, & exiguus, vt vix aliquid dici possit.] Et quia [contemplatio *c* magnificat charitatem, vt sit maior ex ijs quæ in intellectu vidit, dein ex maiori amore fiat maior cogni-

tio:] hinc in actione cognitionis, & amoris est quidam circulus. quod autem horum motuum resultent in imaginatione similitudines, tanquam vestigia, & impressiones summæ, & abstractissimæ intelligentiæ, & actionis mentalis, ex eo prouenit, quod [forma *d* nobilissima in inferioribus sit anima, quæ maximè accedit ad similitudinem principij motus cæli: vndè & motus ipsam consequens, simillimus est motui cæli. sic enim est motus cordis in animali; sicut motus cæli in mundo.]

Iam verò obseruandum venit, quod, quotiescunque ordinario modo, & per operationes intellectus agentis proceditur; ita vt paulatim, & moderato progressu supra omnia quæ sunt, & quæ non sunt, pertingi possit; toties hoc ipsum mediante vno trium motuum dictorum fieri. & quidem ad facilem intellectum, & practicum exercitium consequendum, sciendum est, quod quamdiu indagamus, discernimus, & quouis modo siue sursum, siue deorsum, sinistrorsum, vel dextrorsum, antrorsum, vel retrorsum, ad Pulchrum & Bonum tendimus: tam diu motu obliquo, & indirectè adhuc feramur tanquam ad bonum nobis in exercitio actus nondum sufficienter vnitum. quoties autem illud actu apprehendimus, toties recto motu, absq; ambage in instanti illi coniungamur: quoties verò in instanti apprehensum per actualem bene-afficientiam nobis manet; toties motu circulari per continuationem fruitionis, in circumuolu-

ZZ 2

tione

a S. Greg. lib. 2. Moral. c. 12. *b* Taul. Instit. c. 12. *c* S. Th. 2. 2 q. 180. a. 1. *d* S. Th. opusc. 35.

tione boni, & pulchri, alatur & viuamus.

Recogitent itaq; etiam nunc (si placuerit) illi, qui per nudam auersionem eorum quæ Deus non sunt, & conuersionem quandam generalem, seu primo obiectam, ilicò Deum, seu potius obsecurum quoddam phantasma, (quoad usque tandem, ab ipso ad impertinens, si nō nocens dilapsi fuerint) sibi fixum, firmumque statuunt: an ilicò & antequam nouerint, num sursum, vel deorsum, ante, vel retro, sinistrorsum, vel dextrorsum, circulari, vel obliquo, seu recto motu, eundem sit; ad veram, & realem fruitionem contingere possint, absque specie à Deo infusa, aut commotione voluntatis immediatè à Deo excitata. hæc autem infusio & commotio sicut rariùs contingit, & eminentiorem statum, quam ipsi consecuti sint, decet; ita quoque homines à vita arcani amoris adhuc longè distantes, & obscuris phantasijis delusos, quàm maxime dedecet. vt autem constet quàm ordinato progressu charitas per hosce tres motus continuo magis radicetur, consequenter dicimus,

Eiusmodi motuum multiplicatione, digeri usum habitus, ad sequentem perfectius in charitate radicandum, per statum Transformationis, modi ascendentis.

ARTICVLVS OCTAVVS.

[Am verò, cum [charitas possit a augeri tota vita,] varijs hisce motibus,

ipsa [fruitio, quæ ad virtutem b appetituum pertinet,] quadam insatiabilitate, ac motuum, actuumque perfectorum successione, & formatur, & alitur, in spiritu; purè, & supernaturali, ac à sensibilibus superexaltato modo: in parte inferiori autem ad practicum ordinem, ad minima quæq; ceu ad particulas diuinæ sapientiæ, & vestigia, motu admodum ordinato, in successiuis sphaeris, circulis, seu spiritualibus regionibus dimittitur ad degustandas quatuor illas c diuinitatis dimensiones; scilicet latitudinis, longitudinis, sublimitatis, & profundi: vt iterum in centro, seu puncto latitudinis intensiorem radicationem in charitate, per similes quatuor diuinitatis inactiones amplificet, digeratque. [subiectum enim d charitatis de illa magis, ac magis participans: in illius actum magis reducitur, eiq; subditur.]

Ac tum sic est regnum e Dei, quem admodum si homo iaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte & die, & semen germinet, & increseat, dū nescit ille; quousq; tandem post insignem spiritualem progressum, f multiplicatis eiusmodi diuersis dimensionibus, & motibus; ad subsequenter statum transformationis, scil. modi ascendentis, profundius in charitate radicatum, & altius in dono sapientiæ eleuatū, transeat. quod vt fiat, priusquam dicatur; oportet hic consequenter de diuinis similitudinibus, pro vt modum supernaturaliter operandi perfectius attingunt, nonnulla tractare.

DE

a s. Th. 22. q. 24. a. 4. c. b 1. 2. q. 11. a. 1. c. c hica. s. d 2. 2. q. 24. a. 5. c. e Mar. 4. finf. Dic. 2. a. 4.